

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Ляшенко В.В.,
*доцент кафедри
підприємництва, управління та адміністрування
Миколаївського інституту розвитку людини
ЗВО Університету «Україна»,
м. Миколаїв, Україна*

Охорона праці - це комплексна наукова дисципліна, у якій органічно пов'язані питання законодавства про працю, виробничої санітарії, техніки безпеки та пожежної безпеки. Методологічною основою охорони праці є аналіз умов праці, технологічного процесу, виробничого устаткування, застосовуваних і одержуваних речовин з поглядоможливості виникнення небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

Комплексний характер впливу факторів виробничого середовища визначає необхідність комплексного системного підходу до вирішення питань профілактики травматизму і профзахворювань. Реалізація такого підходу у виробничих умовах бачиться у створенні й функціонуванні системи управління охороною праці.

В умовах сучасного виробництва, як складної високо динамічної імовірнісної системи, вирішення проблеми забезпечення безпеки праці бачиться у створенні системи управління охороною праці - підсистеми системи управління виробництвом, цільовою функцією якої є створення безпечних і нешкідливих умов праці, максимальне зниження рівня виробничого травматизму при досягнутому рівні техніки, технології й організації виробництва. При цьому рівень травматизму або безпеки праці може служити критерієм оптимальності в системі управління виробництвом, тому що безпека може розглядатися як категорія економіки, технології, організації, а не тільки охорони праці.

Попередні загальнодержавні цільові програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища передбачали розв'язання проблем у сфері охорони праці виключно на регіональному та галузевому рівні. Такий підхід передбачав вирішення великої кількості проблем та питань в галузі охорони праці, шляхів їх вирішення, необхідністю виконання завдань з організаційного, матеріально-технічного, наукового і нормативно-правового забезпечення, спрямованих на зменшення ризику травмування і кількості нещасних випадків на виробництві тощо. Також пропонувався оптимальний варіант для комплексного розв'язання проблем у сфері охорони праці із застосуванням прозорого механізму їх фінансування [2].

Однак, розвиток ринкових відносин, впровадження в різні галузі економіки нових технологій одночасно з використанням фізично і морально застарілих

технологічних процесів та виробничого обладнання, що є джерелом підвищеної небезпеки, зумовлює необхідність реформування системи управління охороною праці.

Система управління охороною праці, яку було сформовано відповідно до командно-адміністративних засад планової економіки, довела свою ефективність за умови монополії державної форми власності в усіх галузях народного господарства, планування розвитку технічних систем і значного регламентування процедур і правил, пов'язаних із застосуванням виробничого обладнання та виконанням робіт.

Діюча система управління охороною праці на всіх рівнях сформована за принципом «коригувальних дій» (реактивним принципом), тобто реагування на небезпечні випадки та ситуації, а не за принципом «запобіжних дій» (проактивним), тобто профілактики небезпечних випадків та ситуацій, що унеможлиблює визначення пріоритетності профілактичних заходів з безпеки та гігієни праці на кожному з етапів діяльності підприємства [3].

У публічному звіті за підсумками 2019 року Державна служба з питань праці повідомляє: упродовж року на підприємствах України травмувалися 3 876 осіб, з яких смертельно - 422. Порівнюючи з 2018 роком, травми в 2019-му отримали на 250 осіб менше. Тож можна говорити про зниження рівня загального травматизму в Україні.

Найбільш травмонебезпечною визнана соціально-культурна сфера та торгівля - 924 травмовані. Також у п'ятірці травмонебезпечних такі галузі: вугільна - 690 травмованих; агропромисловий комплекс - 517; транспортна - 293; машинобудівна - 270.

Найбільш смертельно небезпечною галуззю називаний агропромисловий комплекс - 80 загиблих. Далі йдуть такі галузі: транспортна - 75 загиблих; соціально-культурна сфера та торгівля - 63; будівельна - 61; вугільна - 20; енергетична - 20; машинобудівна - 20; житлово-господарська - 20 [1].

Таким чином вирішення актуальних питань в галузі охорони праці повинно відбуватися шляхом запровадження національної системи запобігання виробничим ризикам, заснованої на принципах усунення небезпек, оцінюванні, контролі ризиків та управлінні ними, є головним механізмом, що застосовується багатьма країнами світу для ефективного і дієвого заохочення до створення безпечних і здорових умов праці як на державному, регіональному, галузевому і місцевому рівні, так і на рівні окремого підприємства і робочого місця.

Початком вирішення даних питань є удосконалення законодавства з безпеки та гігієни праці з одночасним підвищенням рівня безпеки та гігієни праці працівників на виробництві.

Список використаних джерел:

1. Державна служба з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua> (дата звернення: 31.03.2021).

2. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2012-2016 роки: Розпорядження КМУ від 31 серпня 2011 р. № 889-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-2011-p#Text> (дата звернення: 25.04.2021).

3. Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 12

грудня 2018 р. № 989-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-p#Text>
(дата звернення: 25.04.2021).